

Бесіда

ZARZAD GLOWNY
STOWARZYSZENIA LEMKOW

* * *

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШЬИНЯ ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКИЙ ТРИМІСЯЧНИК * РІК ВИДАНЯ V * № 1-2 (14-15)93 * КРЕНИЦЯ

Два роки тому,

перед витаньом ярі - весны, на переднівку - як бы повіли наши вітьцове - долетіла до нас зза Бескіда вістка што в Меджелабірцах скликують наши братя І Світовий Конгрес Русинів. Уж ани не памятам ци было там написане акуратні - І, ци то лем сама душа досьпівала: "Перший".

Якже был человек голоден духовой пожьвы на тьм, реченьм, на родньм переднівку. Як-

Подумати бы міг дахто же мам замір фурсувати сугестию яка мала бы переконувати што толоку не старали мы ся орати перше, або інакше - дахто перед нами не старал ся того робити. Треба бы были скрайньм самолюбом, же бы не достерігати важности діянь повоенного поколіня 50-60-ьх років. Треба бы были глухьм на оба уха, же бы не чути до днес сьпіву "Лемковины" 70-80 - ьх років. Треба бы были шліпьм на оба ока, же бы не видіти тьх тис-

еднаны в Світовій Раді Русинів маот хьбаль корьсьнійшы обставины до так великого передпринята.

Ци не перечислили мы ся зо своїма силами, стаучы до рьвалізації? Ци не перечислили мы ся з віром в обставины, серед якьх судила нам істория быти? О тьм повіме при кінци допису, а шьрше на конгресі і по конгресі.

Наразі на 99 % лем знаме же конгрес ся одбуде і на дакус меньше процент - кого на ним будеме видіти, а може і

ВИТАМЕ УЧАСТНИКІВ II СВІТОВОГО КОНГРЕСУ РУСИНІВ

же вельо было надії - што карпатска яр-весна потягне з рідной землі приспаны ожьвлючы соки, што пілстолітню уж толоку зачне орати русинскій *плуг серця* - як писал перед сто роками Юлий Ставровскій.

І, правда - стал Русин помедже чепігы і зачал тягнути борозду. Та кому, як кому, але нам не треба гварити - як тяжко орати толоку, а ішы до того - пядесятлітню толоку.

чи натхненьх Лемків з Лемківськьх Ватр 80-ьх років.

Но, і...! То акуратні мы - Лемкы, серед Русинів з цілою карпатской території, з ей посткомуністьчньх держав, мали найміцнійшу "підпільну" діяльність і як першы добили ся в квітни 1989 рока реєстрації власной незалежной організації.

Може і зато выграли мы ліцитацію на організуваня II Світового Конгресу Русинів, хоц други організації обь-

слухати. Найперше представиме організації якьх представителі вхождат до Світовой Раді Русинів. Зачнеме може од тьх - територіяльні далекьх, а пак перейдеме гу тьм - во вшыпкьх аспектак - близькьм. І так:

ЗСА - Канада
і Карпаторускій
Дослідній Центр

Назва власна може быти мьляча. Сугеруе выдатні спеціалізаційно-науковий характер той
(продолж. на стор. 5-8)

Новини – не новини не лем з Лемковини

● Од 7 січня до 4 лютого столицна Прага была місцьом выставки рьхунків выдатного на нашого сатирика Федора Віцо; представлял ся він уж м.ін. в Канаді і Японії. Мы знаме го з остатньої страны "Бесіды".

● 17 лютого село Комлошку – русинску енклаву в Уграх одвиділ Театр Александра Духновича з Пряшова. Был то великій празник для комлошан.

● 21 лютого в Креници закінчыла ся (розпочата в Кракові) Конференция Польско – Украинска. Были на ній і акценты лемківскы. Дост міцны. Односило ся вражня, же е то конференция польско – украинско – лемківска.

● 11 марця Русинску Оброду в Пряшові одвиділа делегация Уряду Конференції о Безпеченстві і Спілпраці в Европі, котра ітересувала ся дотримуваньом прав русинской меншости.

● 23-24 квітня в Ужгороді, з нагоды 190 річници народжыня А. Духновича, проходила наукова конференция на тему "Духнович і славянскій світ". Організатором был Ужгородскій Університет.

● 8 мая в Креници проведено остатню нараду Організаційного Комітету II Світового Конгресу Русинів. Брали в ній участ Ведучий Світовой Рады Русинів – Др Василь Турок і Ведучий Стоваришья Лемків – Андрий Копча.

ПРОГРАМ II СВІТОВОГО КОНГРЕСУ РУСИНІВ

ПЯТНИЦЯ

19.00 – Выступ Театру Александра Духновича з Пряшова: А.Духнович – "Добродитель перевыжшат богацтво". Режисер Ярослав Сисак за посередництвом професійных акторів представит нам комедию нашого кляська (написану в 1849 р.) цілком сучасным виджыньом. Взіме, а може і зрозумієме, як і чом наши народовы проблемы не перестают быти проблемами – хоц од написаня штуки минуло такой пільтора столітя

СУБОТА

10.00 – Одкрытя II Світового Конгресу Русинів Представліня Делегатів і Гости конгресу (в короткым артыстычным програмі выступ діточой группы "Черчък" і мужеского квартету з Крениці),

11.00 – Выступліня Ведучого Світовой Рады Русинів Др Василя Турока і Ведучых русинскых организаций – Членів Світовой Рады Русинів, представители Власти і запрошєных Гости,

13.30 – Полуденок,

15.00 – Доповіди Делегатів – о стані і перспектывах розвита русинской культуры, а і о штоденных проблемах; дискусия,

18.00 – Вечеря,

19.30 – Выступ Театру Стоваришья Лемків з Лігниці, Андрий Копча – "Остатня година", реж. А. Копча.

НЕДІЛЯ

9.00 – Продолжыня дискусии зо суботы; праця комісий проблемовых,

13.00 – Полуденок,

15.30 – Представліня вышновків комісий проблемовых, одчыгана постанов конгресу,

16.00 – Офіційне закінчыня II Світового Конгресу Русинів,

17.00 – Выступ Ансамблю Пісні і Танця "ПУЛЬС" з Пряшова (сколи буде гарда хвиля – на вільным повітрі – "Дептак"),

19.00 – Вечеря.

Через цілий час тьрвяня конгресу в головний курортний будівли (Píjalnia Glowna) чынна буде Выстава сучасного русинско малярства. Своі творы представит 11 авторів зо Словації і України (Підкарпатя). Быти може (в нас вшытко – за пят дваняста) взіме на выставі і праці нашых творців – Юрія Новосільского і Тирса Венгриновича. Значуча част полотен буде на продаж. Рьхтуйте око і піняжкы. То єдина нагода, жебы придбати до нашых сальонів правдивыа свої перлинкыштукы.

* ОНИ * О НАС * ЗА НАС * ПРО НАС * ПЕРЕД НАМИ * З НАМИ * ПО НАС * ОНИ *

Александр Духнович

24 квітня минуло 190 років од дня народження найвекшого нашого Будителя - А. Духновича. З той нагоди запросили ми на організуванні в Крениці II Світовий Конгрес Русинів Театр його імене, якій представити штуку Духновича "Добродитель перевишшат богацтво". Пишучий тоты рядкы мал уж шестя видіти ю в Пряшові. Та не лем зато гварит: "Духновича вартат познати". Духновича - час познати!

По тамтій страні Бескіда його біографію знає і бабця і дітина. В нас - ні! Бо горы нашы за высокы, жебы без ні мож дашто чути. Гельоги штоправда гварят же горы ся меншают але то квестия миллионів років. Треба глядати інчой можливости Просвічяня.

Александр Духнович вродил ся выжше реченого дня і місяця 1803 рока в с. Тополя коло Снины, та діточы роки

(зак. на стор. 11)

ДОБРОДИТЕЛЬ ПЕРЕВЫШШАТ БОГАЦТВО

АКТ I

Явліня 2

Федор (*іде напигий*): Так, не дам! Хоц го до раз чорт возме... Жено, світ, посмотрю мою маєтніт! (*Олена запалит каганец, Федор отворит ладу, вьбере мішкы еден за другым і пугилляр великій*). Ту тисяч, ту два тисячы золотых, самы таляры, ту пятсто, а ту тисяч пятсто, самы двадцетники, а на контрактах три тисячы... Ой, ци я не Федор, ци я не богач? А хто мі розкаже, ге? Я не бою ся никого; видиш, сыне, то вшытко твоє, не треба тобі школы, твоя мудріст адде! (*Вказує на мішкы*) Маш ты дукаты, таляры, рублі, двадцетники, што душа забagne, лем дай ти, Боже, здорова, а вьросний скоро, я тебе ожено, панічку возмеш, а я ти куплю село, будеш ты паном прото, а жебрачяна все остане жебрачянов, хоц і сто раз "Ярмолой" * переучыт.

Олена: Так, любий Федореньку, так; о як ем ся розсердила, што тепер трясу ся. Недавно ту был учитель. Панотец го посылал, і так брехал, чом Федорцьо до школы не іде?... Ой так, абы го там били; ...ой на мой дітині не буде ся такий світовий збыткувати; ...і вчера го били, ци так, сыноньку? (*Цілує Федорця*)

Федорцьо (*плаче*): Ой, мамко, кед бы вы знали, як мене болит, што і вчера учитель почубрил мя, а коліна аж мі попухли од клячяна... Ой, мамко, я уж не піду до школы. Має нянько дукаты, чом бы я ся учыл, ци так, мамко?

Олена: О, Боже, мій! Укаж лем, сыне, колінка!.. (*Смотрит*) О, ноженькы мой, аж попухли! (*Цілує Федорцьови ногы*) Федоре, фе... позерай лем, позерай, як твою дітину скалічыли, ци видиш ты! О, Господи, небожатоцко, як плаче... Ой, я про дурну школу на дам убити свою дітину! О, на моім Федорцю не буде ся світовий учитель збыткувати, ты мі більше до школы не підеш!

Федор: Так є, не піде;...а кед кед тот смітник учитель дашто ти повіст, то я му укажу дорогу... Пустыня, ани человек не знає, одкале пришол, оборванец еден, а тепер на нашых діточках буде ся мстити... Федорцю, ты до школы не підеш, бо тобі школы не треба; я не ходил до школы, і прото я пан, моя школа - адде! (*Вказує на мішкы*)

Олена: О, любий мій Федореньку, як тепер я тебе люблю, под, поцілую тя! (*Цілує го*) Но, Федорцю, уж все будеме вьедно, научу я тя молити ся і "Отче наш" і "Богородице", а "Вірую" >>>

* "Ярмолой" - Ярмологіон, богослужбна книга

* ОНИ * О НАС * ЗА НАС * ПРО НАС * ПЕРЕД НАМИ * З НАМИ * ПО НАС * ОНИ *

хоц і не будеш знати, та нич, і ня-ньо ти не знає, а прото він пан, прото і ты будеш дукаты рахувати, а най пукне з іди тот голодний професор.

Федорцьо: Я лем з вами буду, мамко, де вы, і я там піду; уж мі слободно буде і до корчмы з вами іти в неділю; най там учытель чы-нит, што хоче, бо знаєте, мамко, же і генто клячал ем, же-м з вами в корчмі был, коли так красно грали. Тямите, мамко?

Явліня 3

Богумила (плачучь): Слава Ісусу Христу... дай, Боже, вам добрый ден, пане Федоре!

Олена: Дай, Боже, і тобі, а што ты хочеш, пустьньо?

Богумила: Перебачте, пані сусід-ко, але я пожалувати ся пришла; видите: ваш Федорцьо мойй Татьці каміньом око выбил.

Олена: Добрі учынил, най она, пустьня, к Федорцьови ся не рів-нят... Смотрий лем, жебрачьна якы-са, най она ся з циганами бавит, а не з богатым Федоровым сыном! Вон мі з обхья, жебрачьно!

Богумила: Ой, Боже мій, Боже, та уж богатому Федорцьови слободно над худобнов сиротов ся збыткува-ти? О, помилуйте, пожалуйте, тепер іду до міста: хоц на лікы дайте мі дашто, бо може мі дітина ошліпну-ти!

Олена: Та най ти ошліпне, і так лем жебрачка з ней буде, така, як ты, а мій Федорцьо ій нич не учы-нил, ци так, Федорцю?

Федорцьо: Правда, же нич, я ю і не виділ, она, собака, лем бреше.

Татька: Та хто другій, як ты? Я ішла на воду, і ледво воды начер-пала, як ты все до воды каміня ме-тал. Молила-м ти ся, абыс мі хоц начерпати дал, але ты не слухал, і так зачал до мене шпуряти, же і едным каменьом око ес мі выбил.

Федорцьо: Брешеш, собака, бо я тя і не виділ!.. Ци так, мамко?

Олена: Так, сыну, так. О, знам я твої гадкы, жебрачьно, не маш што жерти, та такым способом хочеш

вылудити од мене, ой, з того нич не буде!.. А чом ты не богата, ге? Бо ти са робити не хоче, лем быс на-легко жыла; знам я тебе, собако!

Богумила: Най вам Господ запла-тит і най вам богацтво нигда не оскудіє!

Федор (прбудит ся од дримлі): Што ту за крик в моім обхью, а не ідеш, паскудо!

Богумила: Іду уж, іду, най вас Бог так помилує, як вы мене поми-лували! (Одходить з дівчатком, і О-лена з Федорцьом другьма дверми одходить) (...)

Явліня 6

Чмуль: Дай, Боже, вам здоровя, што розкажете, пане Федоре?

Федор: Витай, Чмулю, і ты, Юрку. Ци чули вы што ся в мене стало той ноцы; мої коні і ялівку украли.

Чмуль: Неможна річ! А хто бы посмілил ся пана Федора худобу ру-шати?.. То не може быти; лем за-блудили дагде, та они прийдут; зна-єте, же шкапина псина іде; а ци пішол іх дахто глядати?

Олена: Тадь Іван деси пропал за нима.

Чмуль: Можно, же він сам на па-шу іх вьвюл; не трудте ся Федорку, ай-вай, пане Федоре, они сами прий-дут.

Олена: Ой чорт ім прийде; Фенна гварит, же до пілнocy ішли обое до стайні обое з Іваном, а стайня бы-ла заперта на ретяз, а кони не бы-ло, ани ялівкы.

Незохаб (роздумує, мормоче): То наісті він... я думам, але дораз увидиме.

Олена: О, Юреньку, змилуйте ся, пожалуйте, дайте рады, поворожте лем дашто, вы наісті знаєте, бо вы вшытко знаєте; порадте, о порадте!

Хезохаб: дайте еден новий гор-нец, сито і ножькы, я дотля при-несу зіля.

(Юрко едном, Олена другом стороном одходить)

Чмуль: Бігме, Боже, він знає, де сут... Він знає, ачий і повіст; уж Богумилі повіл! Знаєте, же то чоло-вік божий, то наісті пророк. (...)

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ * * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ *

ВИТАМЕ УЧАСТНИКІВ II СВІТОВОГО КОНГРЕСУ РУСИНІВ

(Продолж. зо сторони 1)

єдиниці. І так істотні є, але не до кінця. Бо Карпаторускій Дослідній Центр має пару тисячи членів. Не знам докладного актуального числа, але не вірогідне было бы оно, маючи на увазі науковців - Русинів. Є їх пару (коли ходит о русинску спеціалізацію). Решта то люде, які інтересуют ся справом, які носят, або обновлюют в собі Карпати - члени в спераючи. І не важне же організація, ци товариство - як бы го не назвал - не ма "клясьмнои" організаційной структури. Важне же єднат в собі значуче число членів, а більше ішы - прихильників.

Душом Карпаторуского Досліднього Центру є (того ани не повинен єм підповідати) Професор Павел Магочий.

Душом, котра стоїт нибы з боку, але обертат цілым американо-русинським світом. Ци ачи лем американо-русинським? Противники звькли повідати што Магочий о-винул на палец цілий русинскій світ. Приписуют му інспіраторство

політьчного русинізму і всякого іншого можливого русинізму. Я бым аж так високо не оцінял Павла Магочия. Русинскій рух, коли выникли політьчны можливости, родил ся сам од себе. Знаме тото добрі з лемківского подвірця, знаме же нас ни хто не інспірувал (в тым і Полякы), же сами двигали мы ся з клячана. Але

факт - фактом, же Професор Магочий завсе был близіцько такых "рухів". Адже і на нашій Лемківскій Ватрі был, кед лем зачала діставати крыл. Бывал всяди, де треба было быти. Зобрал велику гору русиніанів. Ей, виділи бы Вы його бібліотеку! Та не буду більше хвалил - час оцінит.

Професора Павла Магочия напевно будеме видіти і слухати на Конгресі. Приведе - думам - зо собом веце участників з Америки як на перший конгрес. Най лем - мы гостям ради, хоц сме дзяди.

Югославія - Войводіна і Руска Матка

То найміцнійша русинска організація на на нашій великій Землі, хоц в такій тепер нещесливий єй закутинці.

Русини з Войводіны уж на Першым Конгресі зголосили ся до організації III Світового Конгресу Русинів в 1995 році. Чом так завчасу заклепували сой тот термін? Ани з нами не хтіли ся бороти о організацію II Конгресу. Бо в реченым році обходить будут 250-ту річницю сво його перебываня в новій землі, на пляскацьх як стіл рівнинах Бачкы. Дїждийте - най обрахую! 1995 одняти 250 буде - не мам вантпливости, хоц єм в рахунку нога - 1745. Тота дата мусит быти для нашых Братів знад Дунаю і Савы барз важном, хоц я (історик ліпший як математьх) не нашол єй в доступных мі джерелах. Та віру на слово, бо они сами ліпше знають што і коли маот святкувати. Но може - не святкувати, а одзначати. Бо, кед уж не туга, та спомин о Карпатах, о правітьчъні, Горніци - як гварят - остал в традиції переказуваній з вітця на сына до днес. Кохают нову вітьчъну, істинном любовію, бо два столітя то шмат часу, жебы земля не зжыла ся з человеком, жебы не чула його поту а він єй дьхання. Кохают, што видно з їх прекрасной, довершеной поезиі. Та завсе найти мож там одзвук давнины, ішы той карпатской - як хоцбы в так сучасній поезиі, яком розкохує нас Наталія Дудаш >>>

★ ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ★ ★ ★ ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ★

*В калиновым лесе
Древко вода несе...*

Хто з нас, штонайменьше зо середнього покоління не чул той пісні? На тым двостишку, на тым старым пісенным мотыві оперла Наталія Дудаш свою поему посвячену кляськови європейской музыкы, угорскому композытору - Белі Бартокови.

То інересуюча сымбіоза - в корыфеів краснаго слова, Костельника, особливі Ковача, описова лірика так абсолютні переконує о любви до новой-старой землі, што кед чыташ тоту поезию, автоматычні родит ся в тобі пісня, душа прагне сьпівати. І едначасні тото вертаня думками до правітчвыны серед молодого покоління.

Акуратні, перед парома днями мал ем лист од Др Любомира Медеші; перебыват тепер в Канаді. Называють красавицьом, але думками є ачи

дома. Дома.. Не дай (...)- пише - про пасти ідеі Русинів. Влія новы силы, там, на Лемковині. Розшырит ся она на вшыткы бокы, як добрий напій по грудьох змученому чловекови. На вас мы тараз смотриме, на

вас в прадідівщын, мы Руснаци з гнеска такой нещесной войводінской рівнины.. Прид, Любку, на наш Конгрес! Прид, хоц вьрвал єс ся до правдивого світа раз на 250 років! Прид, бо коли уж ся вькричье, вьстріляме, коли нам уж бракне аргументів - біда буде не почути Твого рішаючого слова. Твого барьтону - бальсаму, котрий пронесе кадильний дым над кубятом ос і засіє в душах зеренцята спокою.

Організація Русинів Угорщыны

На I Світовым Конгресі Русинів не брали ішы участи Русины з "нашого" давного королівства. Вірте мі, знаючы з історії же переділіла нас од не Чехословацка, тепер Словацка держава, до головы барз, барз долго мі не пришло, же там - в Уграх жьют, в маленькым бодай комплексі, Русины. А жьют! До фраса - жьют! Довідал ем ся о тым шырше од Др Іштвана Удварі - родовитого Мадяра, автентычні закоханого в русинскых справах (передше голову бым положыл на кобичку же таке в реальным світі быти може).

Потім познал ем ся з Гавриілом Гатінгером. При барку (выбачте камаратя - вья зрозумієте). Він поета і я - яксьий поета. Душа душу пойме слово слово зімат і завяже бесіду, шьру бесіду. А тотя вкаже - як долі можут быти подібны, проблемы, здати ся може - універсальны, але такы чомси близкы, якбы лем нашы. Послухати лем коротицького Гавриілового верша Тверда работа:

*Лем най тот прийде
хто зна, же што, чом робит,
хто зна, же о што іде.*

Бо вшытко од нас залежыт. - і представит ся нам образ власного подвірця. Взрїме на своїм екрані наш ден, тьжден, рік і зітхнеме: А ты ідеш, якбы ти сонна мара мязы спраліжувала, як бы ты дахто спутал як бы ти толчок на карк завісил.

Жьтя Організації Русинів Угорщыны (ОРРУМА - Організація Русинів у Мадярску) скуплят ся передовшыткым в двох осередках - столичным Будапешті і в Комлошці, єдиным ком-

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬІНЯ ЛЕМКІВ * * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬІНЯ ЛЕМКІВ *

плексово захованым русинськым селі в Уграх. Мают там свій народний дім, свій музей. Свою церков, де ігомость гварят казаня по малярськы але на гвалт вчат ся русинського, бо така є потреба часу. На пару тисячи Русинів в Уграх, парусот належыт до ОРРУМА. Менше - більше што десятий. Адже ситуація легша до одчътаня як в нас.

Товариство Підкарпатських Русинів

Ішы як ходил ем в короткых гачках, з лемківской "Біблії" - як зовут декотры шьро, декотры злосливі выдану Гунянком *Нашу Книжку* - знал ем же колишня Підкарпатска Русь то част мойой інтеррегіональной Вітчъзны (не міг ем лем зрозуміти троістой істоты. Вітчъзны велькой - державы в котрий жью, малой - Лемковины і той, выжше спомненой; мішало ся мі часом і тото - котра є велька, котра мала, а котра інтеррегіональна). Найбарже зрозумільым был для мя Русенко, котрий писал:

*Од Тячова, Ужгорода,
през Гуменне, Пряшів
Ідут гу нам милы хмаркы
з вісточком - од нашых.*

Кед ем знане получыл і з тым, што мя вчыли в школі (са зачынал ем ю зараз по неоджалуваній смерті Йосифа Вісаріоновича) - был ем переконаний же світ є якнайбарже справедливий, лем доброта люди коло мене му не дорівнює.

Гнеска... Гнеска знам же: хоц з хоц з трудом, але на II Світовым Конгресі Русинів будут Братя з Підкарпатя. Приведе їх делегацию Іван Туряниця - Професор Ужгородского Університету. Брал він участ в Першым Конгре-

сі, два роки тому, активні участувал тіж в науковым семінарі, што мал місце в маю тамтого рока. Приіхают напевно в делегации члены Комісії до кодъфікації русинського языка - Ігор Керча і Василь Сочка-Боржавин, якого дуже нашых Лемків мало можливист познати на остатній Лемківській Ватрі на Чужьні, і якого допис чьтати в остатній *Бесіді*.

Коли ходит о Підкарпатя, там є найбільше скупліня Русинів. Є кого выбрати і післати на Конгрес. Аж жаль, што так нечисленных можеме запросити. Штож, з порожнього і Соломон не наліє.

Словація і Русинска Оброда

Русины Словації - то найближшы з найближшых, і культурово і територіяльні, наши Братя. За небіжкы Австрії были мы зо собом на штоден Та і тепер сходиме ся найчастійше. То значыт - мы там (аж стыд ся признати) ходиме заедно, они до нас - раз до рока. Лем остатньо, прото

же зближат ся Конгрес візитує нас частійше Др Василь Турок - Ведучий Світової Рады Русинів і такой ведучий самой Русинской Оброды

Повідам Вам, уж про самого него вартат прийти на Конгрес - жебы

почути його нештоденных, заскакуючых аргументів, выповіджень так переконуючо, же шезнут вшыткы вантпливости і вертал будеш домо, бодай з ілюзіям, але задоволений з жытя. Мож ся не згаджати часом з таким способом виджыня будучности своей і народу, але - *ци знаш што несе надходячий ден?*

Русинска Оброда - то такой фактычний спілорганізатор Конгресу▶▶▶

* ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬНЯ ЛЕМКІВ * * * ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЬНЯ ЛЕМКІВ *

Одтамале приіхають до нас ансамблі, котры прикрасят великій праздник. Як Театр Александра Духновича, (сколишній УНТ - Український Народний Театр), так і Ансамбль Пісні і Танця ПУЛЬС (сколишній Піддуклянський Український Народний Ансамбль) в своїй парудесятлітній історії обышли і парудесят країв світа, та в нас ішы не были. Тепер придут, і то поза нашма коштами, хоц то заводовы ансамблі; артистам, треба платити, бо то їх професія, їх хліб. Мы годни ім запевнити лем скромну гостину, жебы не были голодны. Одповідальны за фінансы ансамблів повідають, же пришли бы і зо своєю мериндьюм, лем же брындзі нигде не мож дістати, а шынка, кед утримат ся така спека - засмердне ся. Акуратні, штоси чудне ся діє з тым климатом попри нас.

Треба бы перервати тото писаня і скоцьти на гамбургера, бо *голодному хліб на мысли*; та може уж дак скінчу тоту страничку.

Стоваришья Лемків

Шеста - остатня організація з тых, што маот своїх представителі в Світовій Раді Русинів. Остатня за моім рахунком, та думам же може не пошлідня. Не буду ся ту розписувал о Стоваришью Лемків, хоц для гости зо шырокого світа треба пару речень повісти. Веде нам го уж 5-ий рік Андрий Копча. Нелегка то робота, ани не вдячна. Тверды права діаспори забивають духове жытя народу. Окрем того - мы єдина меншість (попри Ромах, котры маот інчого роду потреби і проблеми), яка не ма культурового і всякого інчого опертя в матірніх державах. Інакше, су-

часні барз модным терміном (котрий часто-густо падал на Конференції польско - українській в Крениці) повісти - не має *закладників*. Декотры з братніх делегаций могли бы речы - та в нас така сама ситуація. Не така сама. Може лем в дачым подібна. Та не буду тепер розвивал той квестіі.

Разом на Конгрес прибуде 95 делегатів зо семох держав. Будут они мати чынне право і голос в обрадах

Гості Конгресу

На Конгрес запрошено організаціі посередньо - через подібны в деякых пунктах статутовы заложья - звязаны з русинском, лемківском, ци, загальні - карпатском проблематком. Серед них наша заслужена, найстарша організація - Лемко-Союз з Америки і єдна з наймолодшых - Товариство "Лемківщина" з України. З крайовых організацій прибудут, кед не погордят, представителі: Стоваришья "Руска Бурса" в Горлицях, Музею Лемківской Культуры в Зьндрановій, Громадянского Кругу Лемків, Объєднання Лемків, Товариства Опікы над Забытками Штуки Церковной, Товариства Карпатского.

Запрошено очьвидні і представителі державной адміністрації і установ, а і люди заслуженых для нашой культуры. Велька лем шкода, же могли мы тото зробити в барз ограничених розмірах. Што-ж, сила выжша - піняжкы, піняжкы і ішы раз - піняжкы.

(пт)

Пс.

Заінтересуваных Конгресом, як і імпрезами товаришучьма інформуєме, што запрошья уповажняючы до вступу (без обичных привілеїв) мож ішы отримати в Головным Заряді Стоваришья Лемків в Лігніци (ул. Рузвельта 1) до 20 мая, в год. 16-18 і Редакції "Бесіды" в Крениці (ул. Крашевского 37 покій 26), в годинах 14-15. Застерігаєме ся же тота інформація не є для нас зобовязуюча, бо кількіст місц є стисло ограничена. З горы перепрашаєме.

★ ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ★ ★ ★ ПОДВОРЕЦ СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ★

"DZIENNIKARZ" I ДОБРЫ УЙКОВЕ
або ішы о Ватрі в Михалові

Вертам раз ішы до XII Лемківской Ватры на Чужьні, котра мала місце 8-9 серпня 1992 р. в Михалові. Яка она была пише Адам Барна в "Бесіді" 3-4/92 і з раціі становиска котре ем в ній занимал (сартыстичний керівник) не пасує мі выповідати ся на тот темат. Та на інчий - хочу пару слів написати.

Отже, стала ся велика кривда членови нашого Товаришья, чловекови, котрий през остатні роки (штотнайменше пят, бо тільки я ем му помагал), был головным аниматором той імпрезы і ей старостом. Думам ту о Пану Михалі Романяку. Стал ся він жертвом денникарской неретельности, жебы не повіст міцнійше - ароганцтва, такой хамства. Отже в серпньовым номері (1045) "Конкретів", газеті лігницького воєвідства вказала ся статья "Watra, znasz ognisko", посвячена Ватрі в Михалові, котру написал журналістчына Мірослав Щипьорскі. Написал він о Ватрі купу глупот, серед котрых головном было приписаня Пану Романякови слів, котрых він нігда не выповіл. Автор допису твердит же Пан Романяк повіл медже інчыма так: "Jestesmy Polakami, nasi ojcowie i dziadowie zawsze powtarzali, ze jestesmy Polakami. Przesiedlono nas, ale pozostalismy w swoim kraju". Цілий час был ем близко справы і можу посвідчыти, а думам, што не лем я, же Пан Михал нігда такых слів не выповіл! Чул іх лем Пан Щипьорскі (Szczupiorski) Але коли бесідувал ем з ним през годину 10 вересня 1992 р. то уж не памятал добрі якы то были слова. А може не хтіл памятати? Обіцял же напише спростуваня, але до гнеска ем го не прочытал. Жаль, бо зробил вельку кривду, так Пану Романякови як і вшыткым Лемкам.

Допис в "Конкретах" выкликвал атакы на Пана Романяка (см. допис в "Нашим Слові", з вересня 1992), як тіж "оборону добрых уйків", окропечні заслуженых в плеканю і розвитку лемківской культуры і язи-

ка - Панів Лева Галя і Василя Шоста з Вроцлава, помішену в 51 номері "Нашого Слова" з 1992 рока. Отже Панове тоты, котрых дописы - доносы - протесты знаны сут ріжnym державным інституціям, як тіж Університетам (Ягайлонскому і Шлескому) і Осередкови Радия і Телевізіі во Вроцлаві, з єдною стороны боліют над кривдом Пана Михала Романяка, а з другой раз ішы (котрий то раз, Панове!?) атакуют Товаришья Лемків, обвиняют го за "wuczupu" Пана Щипьорского. Сугеруют Пану Романякови, жебы одтял ся од політджерів зо Товаришья Лемків і провадил імпрезу на свій рахунок. А де вы, Панове, виділи на Ватрі в Михалові політкы? А може ся вам помішало з подібном імпрезом в Ждѣні, котра была колиси лемківском культурном імпрезом (чым є тепер - вшыткы знають)? А може уважате, Панове, же час уж на Михалів? Як колиси был час на Бортне-Ждѣню? Може за барз вас в очы коле, же то ішы ЛЕМ лемківска Ватра? А може, Панове, вы бы дашто зробили для Лемків? Бо як наразі - то лем очерняте тых, котры роблят. То направду кус за мало!

А Вам, Пане Михале, дякую і прошу о веце. Мам надію, же 6-7 серпня того рока - як Староста - зас отворите, уж XIII Лемківску Ватру на Чужьні - Михалів 93 і красні, так як завсе, привитате Гости.

І не бійте ся: Пана Щипьорского і йому подібных уж на ню не запросиме.

Андрій КОПЧА

Быти може - ішы єдна атракція
на II Світовым Конгресі Русинів

Гнеска, тзн. 6 мая отримали мы од Зараду Суспільной Комісії Опікы над Забытками Церковной Штукы при Товаристві Опікы над Забытками писмо з просьбом о можливост зорганізуваня з нагоды Конгресу виставы "Лемковина в плястычній творчости діти і молодежы".

Очевидні - зробиме вшытко, жебы зреалізувати чесну думку. (пт)

АЛЕКСАНДЕР ДУХНОВИЧ

(продолж. з стор. 3)

провол в поблизкым Стадъні, де Йо-го вітця - коли Алесандрови было піл рока - перенесено, як священника, на парафію. Отец Василий Духнович был і першым учьтелом свого сына. Потім оддано Александра до парафіяльной школы в Клокочові, де - як пише в своїй автобіографіі - *в тамошнім дячку нашол свого тьра-на*. На десятым році жытя пішол Духнович до публичной школы в Ужгороді, де *латиньскія подали Буквар і зачали з ним бесідувати по ма-дьярскы* Як споминат дале, вірил вшыткому, што го вчыли, вірил і тому, што *окрем Мадяра ніт на світі человека; - як сойка навчыл ся бесідувати по мадьярскы*.

В 1816 році вмер му отец. Тринадцетлітній Александер, зо штырйома сестрами і братом, вшыткыма молодшъма, остал сиротом. До того захворила мама. Та здібний хлопец не дал ся біді. Закінчыл ужгородску гімназію, потім - в 1822-23 роках вчыл ся в філософскій школі шьцях, а од 1823 до 1827 рока в Ужгородскій духовній семінаріі.

Принял священство в целибаті, бо за бідний был жебы заложьти родину. На возваня епископа Тарковича принял працю в епархіяльній канцеляріі. Та не вело ся му в односи-нах з епископом. Думал інакше і зато старий владька зослал Духновича в 1833 році на периферіі, попувати в невеличкых селах - Комлошы (гнеска Хмельова), потім в Біловежы коло Бардийова.

Не сподівал ся епископ мадьярон як добру прислугу учьнит Духновичови. Ту на глухым селі будучы ме-дже Русинами - пише Духнович в своїй біографіі - *я зрозуміл што і я Русин, пробудило ся в душы руске чутя*. Зачал доцінювати тоту вар-тіст, зберати народны пісні, при-повідкы, байкы.

В 1838 році, уж просякнений лю-бовію до рідного, нашол ся на воз-ваня епископа Поповича в Ужгороді, а в 1843, по смерти пряшивского владькы Тарковича - назад в Пряшові. Розвинул ту шьроку народну

діяльність, перетворючы Пряшив в начальний русинскій осередок. Был тытаном праці. Занимал ся вшыткым, што потрібне было для пробуджыня народу. Зачал од історіі, яка до-кументувала бы місце і народну гордіст Русинів. Та найбільшу ува-гу в своїй діяльності приділил ор-ганізації шкільництва. В 1847 році выдал "Книжицю читальну для начи-нающъх" - перший наш буквар, а пак "Сокращенну граматьку писменного руского язька" і "Народну педаго-гію" (1857).

Велику роботу зробил Духнович і через выдаваня народных календа-рів. Перший, під наголовком "Поз-дравленіє Русинов на новий год 1850" появил ся кінцьом 1849 рока.

**И такъ о Русине братя
Славу Богу дайме,
Новорожденну народность
Любезно витайме,
Позберайме потрачену
Всю силу ревности,
Совокупимъ себе твердо,
Якъ можъ, въ наремности,
Но позу особственную
Ани не внимайме,
Аемъ общее народное
Добро уважайме.**

*Урывок поемы "Поздравленіє"
з першого Духновичового календаря*

І писал, творил. В ріжних жан-рах і тематьці. Найціннійше є того што написал рідном простом, хлоп-ском бесідом.

Зламаний хворотом і стихіями бурньма, як то окріслят в вершы "Послідня моя піснь", вмер Духно-вич передчасно, на 63 році жытя - 30 марця 1865.

Не вмер! Затих. Зашол за гору, як заходит сонце. І чути одтамале до днес Йога тепло, Йога велике як сонце русинске серце. Боже! Якже щасливий бы Він был, кебы дакотрым раном встати міг. В виді свого ко-ханого, оновленого НАРОДУ. (пт)

★ ПРАДАВНЕ ★ ВЧЕРАШНЕ ★ ДНЕСНЕ ★★ ЗО САЛЬОНУ ★ З ХЫШЫ ★ З КОЛЕШНІ ★

ШТО ДІДО ВИДІЛ

Ходил дідо, ходил, од села до села,
Аж го тота торба і до нас привела;
Жебы ся посмотрил на всі красавиці
Вшыткы парадниці.

В неділі і сьвата
Барз гарді ся строят,
Хоц коло них кризис -
нич ся го не боят.
Кажда хоче быти красна, елегантска,
Так кусіся - з паньска.

Бо нашы дівочки, ба -і старшы бабы
Навчени носити лем самы гадвабы,
Гадвабны пончошы, гадвабны майтасы,
То сут бабы фрасы!

Немало клопоту мают і з ногами,
Жебы іх обути модньма бутами.
Гамерицкій фасон, французкы обчасы,
Боже, што за часы!

А нашы парібкы, та навет газдове
Тіж хтіли бы быти вшыткы гоноровы.
Гуеньку не убере, шкода му гаданя,
Лем модне убраня.

Керпец то уж жаден нияк не обуе,
При модній одежі - то му не пасуе,
Лем си вдіе шкоты, такы дзюркуваны,
То сут жываны!

* * *

Ой, нашы дідове ліпше ся тримали,
Они кошарами овечкы ховали.
А днескы уж ніхто -
што йому до овец?!

Каждий хоче быти дакія промьжловец

Еден sklep закладат, другій шоферуе
Третій ішы інче дашто шпекулюе.
Але на остатку з той шпекуляциі
Банкруцтва бывають. І егзекуциі!

подал Андрий ГАРБЕРА

Златом швайком і муры пробьеш.

*

Жена добра бита, а грошы рахуваны

*

Шкода, же-с мудрий, а піше ходиш.

Зелений листь і корін

Зелений листь взял ся бесідувати:
"Дерево красоту од мене дістає!"
На тото повіл корін: "Краса і сила
дерева не од тебе, а од мене - ты в соени
высохнеш і одпадеш а весна нового
листа принесе. Аябо кед бы корін
высох, не было быяни дерева, ани
листа."

Члены тіла

Члены чловечого тіла повадили ся
раз на тым, же они лем черевови
служат. "Не будеме більше ходити -
гварят ноги - най череве само ходит!"
"Не будеме більше робити - дудрют
руки - най собі робит череве, кед му
дяка!" "Дурна бым была - візвала ся і
гамба - кормити то то ліниве черевиско."

Так всі члены тіла одказали ся
службы Што пак вышло з того? Вшыткы
зачали слабнути, а ціле тіло зосохло.
Товды они зрозуміли, же не добрі ся
вадити, але треба помагати собі, і
прото стали дружно до работы, і скоро
тіло окріпло і вы здоровіло.

(А.В.)

надіслал П. ІГОР КЕРЧА з Ужгорода

Поміч на видавництво і внутрішні потреби Товаришья (листа офіродавців - продолжья)

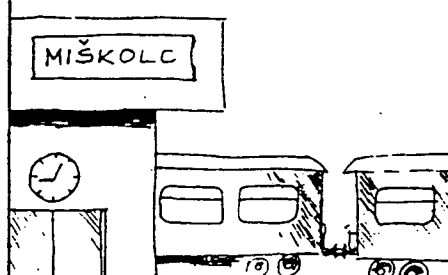
325. Габура Марьюш (З.Гора)	75.000
326. Зволінскій Я. (Кошалин)	200.000
327. Хорошак Ал. (Сьрода С.)	200.000
328. Перегрим Анна (Смер.)	50.000
329. Гарбера Павел (Кембл.)	20.000
330. Ватраль Анна (Лігниця)	100.000
331. Дзюбинскій Р. (Гож.)	1.000.000
332. Зволінскій Яросл. (яв)	300.000
333. Стержень Роман (Гож.)	100.000
334. Стафіняк Ваньо (Щецин)	50.000

Вшыткым Офіродавцям - лемківске "Боже заплат"

Конто Головного Заряду СЛ:

PKO Legnica Nr 39518-75893-132,
з дописком: "Pomoc na wydawnictwo"

ВШЫТКЫ ДОРОГЫ ВЕДУТ... НА КОНГРЕС

"BESIDA" - kwartalnik Zarządu Głównego STOWARZYSZENIA ŁEMKÓW
Adres redakcji: 33-380 KRYNICA, skr. poczt. 123